

Complexnummer: 515592

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Verhildersum

Aantal complexonderdelen

5

Monumentnummers van complexonderdelen

515593, 515594, 515595, 515596, 515597

Woonplaats

Leens

Gemeente

Het Hogeland

Provincie

Groningen

Locatie van het hoofdoject

Wierde 40, 9965 TB te Leens

Complexomschrijving

Omschrijving van het complex

HISTORISCHE BUITENPLAATS VERHILDERSUM. Verhildersum is een langgerekt smal, in oorsprong 15de eeuws steenhuis of borg, op een relatief klein streng-symmetrisch terrein, waarvan de structuur het belangrijkste aspect vormt. Deze structuur, XVI of ouder, bestaat uit een lange oprijlaan -de centrale as op het midden van het huis gericht- ,die uitmondt in het terrein binnen de dubbele omgrachting. Het borgterrein is omgeven door een oude bomen- en struikensingel; van een eigenlijke parkaanleg is geen sprake. Het borgterrein bood vroeger plaats aan moestuinen, een kleine boomgaard en wellicht enige sierbeplantingen. De huidige inrichting is eigentijds, jaren vijftig en later van de 20e eeuw. Verder staan er op het terrein een dienstwoning met schuurruimte, een schathuis en een duiventil; het geheel is omgeven door weilanden, die als open ruimten van belang zijn voor de silhouetwerking van de buitenplaats en om die reden in het complex opgenomen zijn. In het noorden wordt het complex begrensd door de provinciale weg van Winsum naar Lauwersoog, aan de oostkant door de Hoornse Vaart, in het zuiden door de weg genaamd Wierde en in het westen door landerijen van derden.

De historische buitenplaats Verhildersum omvat de volgende onderdelen: BORG (1), PARKAANLEG (2), BRUG (3), DUIVENTIL (4) en ZONNEWIJZERSOKKEL (5).

Op de bij de omschrijving behorende kaart is de omgrenzing van het complex alsmede de aanduiding der onderdelen aangegeven.

Waardering van het complex

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Datum van downloaden 27 july 2024

De HISTORISCHE BUITENPLAATS VERHILDERSUM is van algemeen belang vanwege de ouderdom van het huis en van de gaaf bewaard gebleven symmetrische hoofdstructuur van de aanleg en vanwege de landschappelijk-visuele waarden ervan (silhouetwerking). Het complex is een goed voorbeeld van een bescheiden Groningse borg met een eenvoudige geometrische terreinstructuur.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 515593

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 juni 2005
Kadaster deel/nr	82756/161

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Leens	Het Hogeland	Groningen

Locatienaam	Locatieomschrijving
Leens	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Leens	K			618

Omschrijving**

Omschrijving onderdeel 1.

BORG, in oorsprong 15de-eeuws; huidig voorkomen 18de- 19de- eeuws. Langgerekt rechthoekig bakstenen gebouw, waarvan de verschillende bouwperiodes in het metselwerk met diverse baksteensoorten en -formaten goed herkenbaar zijn; één bouwlaag op hoge kelderverdieping onder schilddak met twee schoorstenen en grijze pannen; de borgmuren staan met de aan de voorzijde (= zuidzijde) uitgebouwde bakstenen borgklip (bouwkundig dus één geheel vormend met het huis) direct in de brede binnengracht. De symmetrische voorgevel is negen traveeën breed: in het midden de neoclassicistische ingangspartij met dubbele glasdeuren en halfcirkelvormig bovenlicht; aan weerszijden ervan telkens drie zeslichts vensters en een dienstingang; kroonlijst met trigliefen in fries; achter- en zijgevels, direct in het water staand, met onregelmatige raamindeling; in de kopse dakschilden een dakkapel onder lessenaarsdakje. De borgklip met voortuintje (zie verder onder 2) heeft keermuren die het verlengde zijn van de korte zijmuren van de borg; de derde keermuur, die de twee andere verbindt, loopt evenwijdig aan de voorgevel van de borg en fungeert als bruggenhoofd van de toegangsbrug. Inwendig onder meer stijkkamers (het huis heeft een museumfunctie) met van elders afkomstige onderdelen, o.a. schoorsteenmantels en behangsels.

Waardering

De BORG is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege het vrijwel ongestoorde grondplan en exterieur, waarvan het muurwerk duidelijk de verschillende bouwfasen laat zien;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister
** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument
Datum van downloaden 27 juli 2024

- als goed en gaaf bewaard voorbeeld van een bescheiden Groningse borg.

Hoofdcategorie	Subcategorie	Functie
Kastelen, landhuizen en parken	Kasteel, buitenplaats	Borg

Monumentnummer*: 515594

Status rijksmonument
Inschrijving register* 14 juni 2005
Kadaster deel/nr 82756/164

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Leens Het Hogeland Groningen

Locatienaam Locatieomschrijving
Leens

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Leens	K			619
Leens	K			297
Leens	K			303
Leens	K			304
Leens	K			307
Leens	K			618

Omschrijving**

Omschrijving onderdeel 2.

PARKAANLEG, bestaande uit

- a. borgklip;
- b. oprijlaan;
- c. borgterrein en singels;
- d. weilanden.

Ad a: op het plateau van de borgklip ligt een (nieuw ingericht) geometrisch tuintje met 4 oude leilinden langs de voorgevel van de borg; verder twee oude leifruitmuren, XVIII, loodrecht op de voorgevel, ongeveer 1.5 m. uit de zijgevels beginnend en doorlopend tot aan de zuidelijke keermuur; in elke muur een laag rond poortje om het stukje tuin erachter te kunnen bereiken.

Ad b: loodrecht op de voordeur gecentreerde as, die begint bij de weg Wierde; beplanting met oude linden in enkele rijen; puin- en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

grindverharding.

Ad c: het borgterrein is het gebied tussen de binnen- en de buitengracht; in de uiterste zuidwest- en zuidoosthoek, min of meer symmetrisch t.o.v. de borg, liggen resp. de dienstwoning en het schathuis (niet beschermd); tussen beide gebouwtjes ligt het meest oorspronkelijke deel van het borgterrein: een grindbaan met links en rechts brede grasbermen waarin oude linden en paardekastanjes, een korte, brede laan. In deze "laan" eindigt -loodrecht- de oprijlaan. De rest van het borg- terrein, de middeleeuwse U-vorm rond de binnengracht, heeft geen oorspronkelijke inrichting en elementen meer; alles is van de jaren vijftig van de 20ste eeuw en later; om de buitengracht loopt een smalle wandeling in de singelbeplanting; de singel wordt begrensd door een sloot evenwijdig aan de gracht.

Ad d: de weilanden om het eigenlijke borgterrein zijn opgenomen binnen het beschermde complex als visuele en functionele open ruimten, die de silhouetwerking van de buitenplaats ondersteunen.

Waardering

De PARKAANLEG is van algemeen belang;

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de originele en gave symmetrische structuur;
- vanwege de landschappelijk-visuele waarden (silhouetwerking).

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 515595

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 juni 2005
Kadaster deel/nr	82756/142

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Leens	Het Hogeland	Groningen

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Leens	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Leens	K			618

Omschrijving**

Omschrijving onderdeel 3.

BRUG, in vorm XIX; platte houten brug op drie jukken; aan borgzijde direct aansluitend op keermuur van de klip, aan laanzijde rustend op bakstenen bruggenhoofd, dat links en rechts kwartrond uitwaaiërend in het grastalud van de gracht uitloopt; witte houten balusters op het brugdek, waartussen kettingen; balusters aan de voet vierkant, halverwege de hoogte overgaand in 8 facetten, iets versmallend en eindigend in platte halfbolvormige kop.

Waardering

De BRUG is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- als wezenlijk functioneel en ornamentaal onderdeel van het complex;
- vanwege de stoere, doch elegante architectuur.

Hoofdcategorie	Subcategorie	Functie
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	Brug(L)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 515596

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 14 juni 2005
Kadaster deel/nr: 82756/146

Woonplaats*: Leens
Gemeente*: Het Hogeland
Provincie*: Groningen

Locatiennaam: Leens
Locatieomschrijving:

Kadastrale gemeente*: Leens
Sectie*: K
Kadastraal object*:
Appartement aanduiding:
Grondperceel: 618

Omschrijving**

Omschrijving onderdeel 4.

DUIVENTIL; XIX; gesitueerd direct buiten de buitengracht op de zuidoosthoek; witgeschilderd vierkant houten bouwsel op vier bakstenen pijlers, die van onder naar boven iets dunner worden; zadeldak met windveren en grijze pannen.

Waardering

De DUIVENTIL is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de karakteristieke, eenvoudige architectuur;
- als wezenlijk cultuurhistorisch en ornamenteel onderdeel van het complex.

Hoofdcategorie: Kastelen, landhuizen en parken
Subcategorie: Tuin, park en plantsoen
Functie: Duivenhok(L)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 515597

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 14 juni 2005
Kadaster deel/nr: 82756/149

Woonplaats*: Leens
Gemeente*: Het Hogeland
Provincie*: Groningen

Locatienaam: Leens
Locatieomschrijving:

Kadastrale gemeente*: Leens
Sectie*: K
Kadastraal object*:
Appartement aanduiding:
Grondperceel: 619

Omschrijving**

Omschrijving onderdeel 5.

ZONNEWIJZERSOKKEL, XVIII gesitueerd ten westen van de borg in de nieuwe tuin; vierkante zandstenen balustervormige sokkel op uitzwenkende voet; op de vier zijden van de schacht florale motieven in hoogrelief; brede kroonlijst; tussen voet en schacht bolle uitkraging met acanthusbladeren in hoogrelief.

Waardering

De ZONNEWIJZERSOKKEL is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de gaafheid en de kunsthistorische waarde;
- vanwege de ornamentele waarde voor de tuinaanleg.

Hoofdcategorie: Kastelen, landhuizen en parken
Subcategorie: Tuin, park en plantsoen
Functie: Zonnewijzer

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegevens voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Datum van downloaden 27 juli 2024